

DVIJE OBITELJI IZ CRESA

NIKŠA LUČIĆ

(Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, Zagreb)

UDK 949.75 Cres "15/16"

Izvorni znanstveni članak

Primljen: 26. V. 1997.

SAŽETAK. U članku se sintetiziraju dosadašnje spoznaje o povijesnome razvitku dviju obitelji – Ferricioli i Golubić (Colombis) – povezanih istim životnim prostorom, gradom i otokom Cresom, a odvojenih različitim podrijetlom, socijalnim statusom i povijesnim značenjem. Ferricioliji su građani, poduzetnici, doseljenici s Apeninskoga poluotoka koji će plemstvo postići tek u Osoru. Golubići, pak, nekoć izvorni domaći plemići i stoljećima cresa elita, danas su Talijani.

Kroz dvojbe oko podrijetla i rodoslovlja, naglaske na istaknutijim pojedincima, podatke o školovanju, službama, rodbinskim vezama, imovnome statusu ili političkim stavovima, pa i kroz poneki bizarni detalj, otkriva se poglavito spektar zanimanja i zvanja te precizno razrađenih općinskih službâ, naime, mehanizam funkcioniranja otočnoga prostora kroz stoljeća, uz odraze širih zbivanja, prožimanja ali i prijepora između dviju jadranskih obala.

Među građanskim obiteljima iz Cresa u XVI. te poglavito XVII. st. posebice se isticala obitelj Ferricioli, doseljena iz Ferma u talijanskoj pokrajini Marche. Od početka 1530-ih u Cresu se spominje više osoba s pridjevkom »da Fermo« ili »de Firmo«, ali se ne mogu svi smatrati pripadnicima obitelji Ferricioli. Naime, samo prezime javlja se tek u drugoj polovini 1550-ih. Jedini pregledni članak o obitelji (S. Mitis, 1890), unatoč tomu što donosi niz dragocjenih obavijesti koje se drugdje ne mogu pronaći, u svjetlu objavljene izvorne građe (N. Lemessi) nije dovoljno pouzdan. Mitis miješa generacije, a upitno je i njegovo skiciranje najstarijega creskog razdoblja obitelji, gdje se kao prvi doseljenici spominju Giacomo i sin mu Giovanni. Jedan Giacomo da Fermo doista se spominje nekoliko puta u 1540-im i 1550-im, no prvi Giovanni zabilježen je u dokumentima tek na početku XVII. st. S druge strane još od 1532. u Cresu živi »mistro« Francesco da Fermo (1538. »fu Pietro«, 1548. »fu Pier Giacomo«). Možda se radi i o dvojici: svećenik Cesarus (Cesare) koji se spominje 1536. sin je majstora Francesca iz Ferma, obučara (callegarius), dok je Francesco pok. Pietra 1538. kovač (fabro). Francesco se u zapisnicima creskoga Vijeća kontinuirano spominje do 1576. Godine 1588. u Labinu se spominje majstor *Francesco ferizuolo caligaro*, a u Cresu 1592. *Francesco Ferricioli*, možda isti. Prvi Ferricioli kojemu se bez dvojbe može utvrditi obiteljska pripadnost, budući da se javlja i s pridjevkom da Fermo i s prezimenom Ferricioli, jest *Girolamo* (Geronemo, Gerolamo; u izvorima 1542–90), sin *Lodovica*. Prema kraju XVI. st. pridjevak se postupno zamjenjuje obiteljskim prezimenom čiji su osnovni oblici Fericiol, Fericiuol, Feritiol, Ferizol, Feriziol, Feriziuol, Ferizuol, ponekad i

Fericiol, zabilježeni u varijantama sa završnim -i, -o, -us (češće), ili bez njih, te najčešće uz podvostručenje barem jednog od suglasnika. Od Girolama obitelj se dijeli u tri ogranka. Njegov sin *Domenico* (u izvorima 1557–92), čini se, nije ostavio potomstvo. *Giacomo* (1562–1622) je imao sinove *Domenica* (1590–1623) i *Antonija* (spominje se od 1595). *Lodovicovi* (1569–1606) sinovi bili su *Girolamo* (spominje se do 1605), *Nicolò* (1612–73) i *Giacomo* (spominje se od 1628), a *Vicenzovi* (1585–1610) *Giacomo* (spominje se od 1606), *Girolamo* (od 1608) i *Zuane* (1610–49). Nekima, pak, koji se spominju u tome razdoblju ne može se pouzdano utvrditi oca. Od samoga dolaska u Cres do početka 1620-ih Ferricioliji su uzastopce birani među dvanaest pučana koji su sudjelovali u radu creskoga Vijeća. Iznimno često po jedan od njih (nekad i dvojica) obnaša službu prokuratora pučana (»deputati« ili »capi del popolo« – trojica između izabranih dvanaest). U svim su službama dostupnim pučanima, a posebice često općinski blagajnici, fontikari ili članovi uprave fontika te prokurator samostana benediktinka. Posebno se isticao *Giacomo* (1562–1622), koji je među ostalim bio općinski pisar (1583) i više puta poslanik u Veneciju (1583, 1588, 1590) i Zadar (1613, 1615). Godine 1590. u Veneciji je za Općinu od državne kovnice uzeo zajam od 1500 dukata za nabavu žitarica i leće. Prema dokumentu koji donosi S. Mitis, zbog opskrbe Rijeke hranom za vrijeme gladi 1600, bio je 1606. odlikovan od Ferdinanda II. Habsburškog počasnim naslovom njegova vazala i viteza, s pravom pridodavanja novoga heraldičkog znakovlja.

Iako su bili imućni i ugledni, Ferriciolijima je plemstvo Cresa bilo uskraćeno te su znatniju društvenu afirmaciju dobili u susjednome Osoru, gdje je, prema S. Petrisu, jedan njihov ogranak primljen među plemiće 1625, a drugi 1653. U Cresu se i dalje javljaju isključivo među građanima. *Nicolò* se u dokumentima često označuje parunom. Bavio se pomorskom trgovinom, spajajući povremeno općinsku službu fontikara s osobnim probicima. Tako, primjerice, 1626. za fontik doprema pšenicu i raž iz Istre, 1631. poslan je u Zadar da se pobrine za nabavu pšenice, iste je godine imenovan poslanikom koji od generalnoga providura treba izmoliti povrat slobodne trgovine s Labinom, Plominom i susjednim mjestima, a 1636. kao član uprave fontika putuje u Rovinj da nabavi 400 stara pšenice. Trgovinom se bavio i *Lodovico* (u izvorima 1639–84), koji 1647. prodaje ulje labinskom Kolegiju za žito, a spominje se i kao zakupnik daća na vino 1658. U Cresu je građanin, član uprave više bratovština (požup, pozupo), dok se u Osoru spominje kao plemić (1659. sudac). Istaknutiji među osorskim plemićima iz obitelji Ferricioli bio je *Antonio Giacomo*, zabilježen kao agent (1629), soprakomit creske galije (1655–60) i sudac (1665), dok trojicu istoimenih pripadnika obitelji (*Giacomo*, u izvornoj građi 1629–1712) često nije moguće razlikovati. Kavaljer *Giacomo* (vjerojatno sin *Domenica*, ne *Girolama* kako tvrdi S. Mitis), koji se spominje u dokumentima s kraja XVII. i početka XVIII. st., povećao je ugled kuće dobivši taj naslov od Mletačke Republike, a kako je dugo boravio na Rijeci i od Habsburgovaca, te je uz brojne povlastice bio primljen u Vijeće Rijeke 1682. Uz trojicu kirurga, u XVII. st. obitelj je dala i medika *Vincenza*. Završivši studij filozofije i medicine u Padovi 1658, bio je općinski liječnik u Puli, a zatim 1666–70. u Cresu. Kao općinski bilježnici spominju se *Giacomo* (1650–77) te *Girolamo* i *Vicenzo* (1680–1700). Više pripadnika obitelji odabralo je svećenički poziv. Među njima se kao kanonici spominju *Giovanni* (zabilježen od 1668, kao kanonik 1680–97), možda isti s padovanskim studentom 1661–62. kojeg spominje S. Mitis, *Matteo* (*Mattio*), 1683–88. općinski učitelj (*precettore d'umanità*) i *Girolamo* (1685. kanonik u Puli), možda isti s pravnikom koji je završio studij u Padovi 1668. Kao gvardijan

samostana Sv. Frane u Cresu 1648. spominje se *Lodovico. Domenico* (1638. ili 1639–88), čija se nadgrobna ploča do danas sačuvala u crkvi Sv. Katarine u Cresu, bio je doktor obaju prava i komendatarni opat nekadašnjega benediktinskog samostana Sv. Dimitrija u Srijemu (prema S. Mitisu, od 1675; I. Ostojić spominje godinu 1686). O njegovu bogatstvu svjedoči testament iz 1687 (komentirao S. Mitis), gdje se spominju pašnjaci s osamsto grla za ispašu i utvrda koju je gradio u Porozini. D. Farlati navodi i da je bogato obdario siromahe te osobito crkvu Sv. Katarine u Cresu. Zajedno s *Antonijem* (rođ. 1654, spominje se do 1733; prema literaturi Domenicov brat), 1685. utemeljio je zakladu pri Isusovačkom internatu na Rijeci za uzdržavanje dvojice pitomaca iz njihova roda ili s otoka Cresa, koje će birati kapelan crkve Sv. Katarine i osorski Kaptol. Kako su vrlo vjerojatno 1650-ih i 1660-ih djelovala dvojica Domenica, nije moguće pouzdano utvrditi koji se od njih spominje kao pitomac Ilirskoga kolegija u Loretu 1655. ili kandidat u izboru za soprakomita creske galije 1665, a i različiti popisi padovanskih studenata ne podudaraju se. U nekima se, naime, spomije *Giovanni Domenico*, koji je završio studij prava 1653, dok drugi spominju samo Domenica zabilježenog, pak, u drugim godinama (1654, 1656, 1659). Antonio je polazio gimnaziju na Rijeci, a u Isusovački red ušao je 1669. u Leobenu. Uglavnom je djelovao na Rijeci, gdje je bio gimnazijski profesor, rektor kolegija (1688–90, 1698–1701) i dugogodišnji regens internata (vjerojatno 1701–13), zaslužan za dovršetak izgradnje njegove nove zgrade (1709–13) i uvođenje novih običaja glede učenja i stege pitomaca. U literaturi se navodi da je četiri godine bio rektor kolegija u Trstu, djelovao i u Gorici te podučavao jednu godinu hebrejski u Grazu. Njegovim zalaganjem general Reda odlučio je 1699. da magistri na Rijeci moraju poznavati talijanski jezik. Ferricioli je, naime, potaknut slabim znanjem talijanskog jezika magistra Jurja Sajića, ušao u spor s austrijskim provincijalom, a njegove dvije informacije upućene generalu u suštini su bile argumentacija nepodobnosti hrvatskoga jezika te apologija talijanskoga. Osam djevojaka iz kuća Ferricioli u razdoblju 1648–1767. spominju se kao redovnice samostana Sv. Petra u Cresu, kojemu je *Catterina* bila i opaticom (1744–46, 1750–52, 1765–67). Njihove otpremnine, često dijelom u stadima s pašnjaka po Cresu, još jednom potvrđuju solidan imovni status obitelji. Prema S. Mitisu, kavaljer Giacomo imao je sinove *Michelea* i *Antonija*, te kćer *Girolamu* udanu Lion, s kojom započinje ogranak Ferricioli Lion. Michele je zabilježen kao sudac Osora (1734, Michiel), a Antonio je vjerojatno istovjetan s pravnikom koji je završio studij u Padovi 1735 (»Iustus (Giusto) Antonius q. Iacobi equitis Chersensis nob. Auxerensis«). Muških potomaka nisu imali, a u drugim obiteljskim ograncima isto se dogodilo već potkraj XVII. st.

Ferricioliji su se već od druge polovine XVI. st. počeli ženiti s pripadnicama starih creskih plemićkih obitelji. Udaja *Cassandre* (prema S. Mitisu, sestre opata Domenica) 1665. za Julija Bokinića (Bochina, Bokina) označila je nastanak nove obiteljske grane Ferricioli Bochina (Ferricioli de Bochina), koja se gasi na početku XIX. st. Ta je obitelj već od kraja XVII. st. i u Cresu bila plemićka, svakako temeljem prezimena Bokinić. Više njezinih članova u XVIII. i na početku XIX. st. bilo je aktivno u crescome Vijeću, no, kako se radi o ženskim linijama, ogranke Ferricioli Bochina i Ferricioli Lion treba smatrati dijelovima obitelji Bokinić i Lion, koji su tek prezimenu Ferricioli produžili život. Većina dokumenata o obitelji Ferricioli čuva se u Povijesnom arhivu u Rijeci, posebice u fondovima Općinsko poglavarstvo Cres i Općinsko poglavarstvo Osor.

***

Najmoćnijim plemićkim obiteljima iz Cresa stoljećima je pripadala obitelj Golubić (Colombis). Navodi (I. Kukuljević) o njihovoj pripadnosti splitskom patricijatu u XV. st. usamljeni su, upute na rod Petrisa (C. G. F. Heyer von Rosenfeld) kao i na doseljenje iz Kopra (izdavač II. izdanja Stankovićevih *Biografija* i A. Benedetti) neutemeljene, a pokušaji talijanskih i talijanaških povjesničara (posebice S. Mitisa) da pronađu argumente koji bi potvrdili njihove romanske («latinsko-talijanske») korijene ostali su bez rezultata. Hrvatsko je podrijetlo obitelji nedvojbeno: oblik Golubić (Golubich) u latinskim i talijanskim dokumentima javlja se prije talijanske inačice i nije nadimak. Obje se inačice (uz iste osobe) susreću u XV. st., a od početka XVI. javlja se isključivo talijanska u različitim oblicima (Colombis, de Columbus, Columbi, Colombini, Colombo). Više creskih toponima (Golubić, Golubela, Golubiera, Golubinac) moglo bi biti u vezi s hrvatskim imenom obitelji.

Colombisi su bili na glasu po visokim prihodima, isticali su se u različitim općinskim službama te poglavito u vojsci i kao donatori pa i utemeljitelji crkvenih ustanova. Obiteljski počeci sežu zacijelo u XIV. st. U njihovu prilično manjkavu rodoslovlju (objavio S. Petris) osnivačem se, ali bez vremenskog određenja, navodi *Sig.r. Francesco Colombis d.to Golubich*. Uz njegova sina *Ivana* (Zuane) u literaturi se (S. Mitis) spominje više od tisuću ovaca u dva pastirska stana i svakako je već tada ekonomska snaga obitelji znatna. Prvi je u objavljenim dokumentima doista poznati član obitelji *Ivanov sin Blaž* (Biagio, Blaxius, Blasius). U prvoj polovini XV. st. spominje se kao palatinski grof, odnosno dvorski knez, i ujedno službenik Venecije («conte palatino e stipendiato della Serenissima»). Mišljenje S. Petrisa o ugarskome podrijetlu obitelji, temeljeno na tome podatku, u kontekstu spoznaja o tadašnjoj ugarsko-hrvatskoj državnoj zajednici iščitava se danas njegovim javno neizgovorenim, a među talijanašima tada nepopularnim uvjerenjem o hrvatstvu Colombisa. Vjerojatna tiskarska pogreška u Petrisovu radu (*Spoglio*, 1) sklonula je više kasnijih pisaca na krivo povezivanje Blaža s godinom 1340, a netočno je i spominjanje obitelji još i ranije (primjerice 1315; I. Rubić). Blaž se višeput spominje kao sudac (1416, 1445), pa tako i prilikom predstavljanja u creskom Vijeću potvrđenog i proširenog Statuta Cresa i Osora (1441). Sudjelovao je u dovođenju liječnika (físico e chirurgo) u Cres (1429, 1432), a zabilježen je među viđenijim ljudima i u kodeksu bratovštine Sv. Lovre (1428, 1436, 1447, 1470). God. 1442. dobio je novac za popravak crkve u Lubenicama gdje je imao zemljišni posjed (1479. tamo prodaje jedan vinograd). Utemeljitelj je samostana Sv. Jerolima franjevac trećoredaca u Martinšćici: nastavljajući i proširujući donaciju svoje žene Urše, oporukom od 21. I. 1479. (dijelom objavio S. Ivančić), darovao je trećorecima iz Osora (Bijar) posjed u predjelu Tiha uz uvjet da tamo sagrade crkvu i samostan. Tom prilikom darivao je (dvije krave za uzdržavanje) iste fratre i u Porozini gdje će također nešto kasnije biti podignut samostan. Prema rodoslovlju, njegovi bi sinovi bili *Ivan* i *Jakov* (Giacomo) koji nisu ostavili muških potomaka. Blažev brat *Jakov* često se spominje u kodeksu bratovštine Sv. Lovre (1439–54) kojoj je, odnosno istoimenoj crkvi, 1454. bio i predstojnikom (požup, pozupo). Obnašao je sudačku čast (1441, 1444, 1468, 1481), a zabilježen je i kao općinski blagajnik (kamerlengo; 1443), svjedok u parnici (1451), sindik i prokurator samostana Sv. Frane (1457) i član izaslanstva u Veneciju (1474) koje je ishodilo sankcije više važnih odredbi (osnivanje fontika, strože kazne i dr.). Njegovi su sinovi *Lucije* (Lucio, Lucico, Luzco) i

Juraj (Zorzi, Giorgio; umro 1505). Prvi se spominje kao sudac (1487, 1496) i agent (1496; nakon šestomjesečne sudačke službe slijedila je služba agenta, također na šest mjeseci). Drugi je bio prokurator samostana Sv. Frane (1489), sudac (1495, 1498), član uprave fontika (deputati del fontico; 1496) te soprakomit creske galije (1495, 1499, 1505). U rodoslovlju se ne spominje *Frane*, poslanik u Veneciju 1468, zabilježen u jednome dokumentu i 1467. Lucijev sin *Blaž* (primljen u Vijeće 1498) bio je 1500–01. zapovjednikom nekih vojnih postrojba (»governatore e comandante di gente armata per pubblico servizio«), a 1510–11. spominju se vojne akcije njegova naoružanoga gripa uz istarsku obalu (Plomin). Prema rodoslovlju imao je brata *Antonija* (Antonio; primljen u Vijeće 1520) čiji se sin *Antonij* (primljen u Vijeće 1546) natjecao za službu općinskoga pisara (scrivano; 1556). Utrnuće i ovog ogranka, kako sugerira rodoslovlje, s obzirom na kasniji broj članova obitelji prilično je upitno. Sinovi *Jurja* soprakomita bili su *Jakov* (primljen u Vijeće 1495), *Frane* (primljen 1502), *Lucijan* (Luciano; primljen 1509) i *Ivan* (primljen 1520). *Jakov* je u zapisnicima Vijeća i Statutu zabilježen kao sudac (1533, 1535); iako rodoslovlje ukazuje da *Frane* nije imao potomaka, godine 1572. spominje se *Juraj* pokojnoga *Frane*, možda unuk *Jurja* soprakomita; *Lucijan* je višeput kažnjavan zbog mladenačkih ispada (1500, 1507), godine 1510. spominje se njegova vojska u Labinu, a čini se da je 1512. bio soprakomitom creske galije. Imao je sina *Jurja* (primljen u Vijeće 1534); *Ivan* se spominje u zapisnicima Vijeća 1556–65. Godine 1557. ždrijebom je određen za nadzornika zdravstva u uvali Porozina, a bio je i nadzornikom rada Vijeća (contraditore; 1561) te požupom bratovštine Sv. Izidora (1564). Teško ga je lučiti od njegova nećaka *Ivana* (Zuane junior, sin *Jakova*; umro 2. III. 1573) koji je bio odbornik magistrata za zdravstvo (deputati alla sanità; 1549), javni bilježnik (1550), nadzornik zalagaonice (1551, 1567), djelatelj žita kupljenoga za siromahe (1551), kamerlengo (1558, 1562), poslanik u Veneciju (1558, 1566, 1572), požup bratovštine Sv. Marije Inframissa (1558), općinski pisar (1559, 1561), nadzornik rada Vijeća (1560, 1565, 1568), član uprave fontika (1561, 1564), sudac (1563, 1572), oporezivač ugovora (tassatori delle scritture; 1563, 1565, 1573) i pisar na dražbama (scrivano d' incanti; 1564). Kao drugi muž *Jerolime Sforza*, udovice kavaljera *Petrisa*, bio je ubijen zbog pitanja skrbništva nad njezinom djecom, odnosno nasljedstva. Njegov brat *Juraj* (umro 13. XII. 1599, primljen u Vijeće 1550) uputio je pismo u Veneciju (uz više netočnih podataka u komentaru, objavio S. P.) izloživši čitav slučaj i tražeći osudu ubojica. *Juraj* se spominje kao kamerlengo (1559, 1598, 1599), požup bratovština Sv. Marije di Neresi (1561) i Sv. Marije Inframissa (1562), pisar na dražbama (1564), fontikar (1585), sudac (1588) i član uprave fontika (1598).

U XVI. i XVII. st. Colombisi imaju više ogranka i prilično su brojni. Prema navodima u literaturi (A. Orlini), u razdoblju 1520–1647. u dokumentima se spominje 68 pripadnika obitelji. Tijekom spomenutih stoljeća dali su više javnih bilježnika: *Frane* Jakovljević (1545–67, 1569–79), *Ivan* Jakovljević (1582–99), *Nikola* (Nicolò) Franin (1634–48), *Frane* (1637), *Juraj* Jakovljević (1631), *Juraj* Ivanov (1640), jedan *Juraj* čiji spisi obuhvaćaju razdoblje 1639–76. i *Petar* Jakovljević (1698). Znatnog udjela imali su u crkvenome životu grada i Biskupije. Osim kanonika i župnika *Frane* (1515), poznat je *Frane* Jakovljević (umro 1581, spomenuti bilježnik), kapelan crkve Sv. Petra »di mezzavia« (1553; na pola puta Cres – Osor, danas derutna), rektor crkve Sv. Križa (1557) i creski župnik (19. IX. 1575–81). *Ivan* Jakovljević, općinski učitelj (čak 33 godine, 1619–53) kojim su sugrađani bili vrlo zadovoljni (godišnja plaća 1622–53. iznosila je 80 dukata,

više nego prije i kasnije na toj službi), spominje se u izvorima i kao klerik (1608–16), svećenik (1617–21), župnički pomoćnik (mansionario; 1622–23) te kanonik (1640), a gotovo je sigurno istovjetan s Ivanom koji se natjecao za župnika (1651) te bio creski kanonik i kapitularni vikar Osorske biskupije za sedisvakancije 1650–54. Klerik (1599–1602), sakristan (1603–07) i svećenik (od 1608) *Frane Franin* (umro 1659) spominje se kapelanom Sv. Blaža (1628) i Sv. Jurja »di Gnelovizza« (Jelovica; 1639), kanonikom (1640, 1650) i župničkim pomoćnikom (1651). Dvadesetih godina XVII. st. spominju se i svećenik (1620–21), odnosno župnički pomoćnik (1622–23) *Juraj*, te klerik *Gašpar* (Gasparo; 1621–23). Zapisnici sjednica creskoga Vijeća [10 knjiga za razdoblje 1495–1807; izvatke iz prvih dviju objavio S. Petris, a ostale, osim izgubljene osme (1710–1770), N. Lemessi] bilježe znatan broj Colombisa duže ili kraće vrijeme aktivnih u različitim općinskim službama. Tako *Ivan Ivanov* (primljen u Vijeće 1547); *Lucijan Jurjev* (u Vijeću 1560–63); *Juraj Ivanov* (u Vijeću 1564–79); *Nikola Jurjev* zvani Kosić (Cosich; u Vijeću 1565–76); *Frane Jurjev* (12. II. 1574 – 9. II. 1649; u Vijeću od 1592) među ostalim požup više creskih bratovština: Sv. Izidora (1609, 1627, 1637), Tijela Kristova (1616, 1619, 1622, 1624, 1629), Sv. Ivana (1620–21, 1634), Sv. Marije di Neresi (1630, 1639); *Antonij Jurjev* (umro 28. VII. 1602; u Vijeću od 1589); *Ivan Jurjev* (10. V. 1578 – 11. V. 1636; u Vijeću od 1596); *Frane Nikolin* (u Vijeću 1597–1602); *Ivan Antonijev* (15. IV. 1598 – 30. I. 1625; u Vijeću od 1616); *Antonij Jakovljević* (5. VIII. 1599 – 20. IX. 1620; u Vijeću od 1617); *Paškvalin* (Pasqualin) *Antonijev* (17. XI. 1600 – 28. IV. 1622; u Vijeću od 1619); *Juraj Jakovljević* (u Vijeću 1629–46; spomenuti bilježnik 1631); *Frane Franin* (u Vijeću 1631–32); *Antonij Ivanov* (u Vijeću 1640–43); *Juraj Ivanov* (14. III. 1621 – 21. XI. 1644; spomenuti bilježnik 1640; u Vijeću 1640–44) uz ostalo nakratko odvjetnik komune (avvocato; 1644); *Juraj Nikolin* (u Vijeću 1647–1708); *Ivan Nikolin* (u Vijeću 1647–61); *Nikola Nikolin* zvani Kos (Cos; 12. III. 1642–14. IX. 1709; u Vijeću od 1660); *Juraj Jakovljević* (16. II. 1670 – 1. VIII. 1712; u Vijeću od 1694); *Petar Jakovljević* (26. V. 1672 – 1. III. 1699; spomenuti bilježnik 1698; u Vijeću od 1694) i *Nikola Nikolin* (rođ. 21. VI. 1678; u Vijeću od 1698). Osim njih, neke je istaknuti kao posebice angažirane. Takav je bio *Jakov Jurjev* (umro 14. XI. 1618; u Vijeću od 1581): kamerlengo (1587), općinski pisar (1587–88, 1592, 1600, 1607, 1613), odbornik magistrata za zdravstvo (1588, 1600, 1613), član uprave fontika (1598, 1606, 1609; 1594. nije mogao prihvatiti službu budući da je bio pisar na galiji), požup bratovštine Sv. Marije Inframissa (1595), sudac (1596, 1599) odnosno agent (1597, 1600), nadzornik sajma (conestabile della fiera; 1597), oporezivač ugovora (1597, 1605, 1607, 1608, 1611, 1613, 1615), poslanik generalnom providuru u Zadar (1601, 1605), prokurator samostana Sv. Petra (1601–02, 1604–07, 1610, 1614, 1618), predstavnik komune za okončanje razmirica s Osorom (1617) te odvjetnik i branitelj (defensor) komune (vjerojatno od 1598. do smrti). *Nikola* (Nicolò) *Franin* (6. X. 1598 – 9. IV. 1649; spomenuti bilježnik 1634–48) u Vijeće je ušao 1617. Bio je pisar na dražbama (1619, 1622, 1628), kamerlengo (1620, 1623), sudac (1630, 1641, 1644; 1647. iako osporen jer je dužnik komune, založio je puno dragocjenosti kao jamstvo te bio izabran) odnosno agent (1630, 1641, 1645, 1648), nadzornik sajma (1630) te ispravnosti mjerâ i utega (giustizier; 1631–32, 1634, 1639, 1642), odbornik magistrata za zdravstvo (1631, 1641, 1649), općinski pisar (1634, 1639–40), fontikar (1635, 1646), arhivar (massaro delle scritture; 1637, 1638, 1642, 1644), poreznik (esattore della tassa; 1645), oporezivač ugovora

(1645, 1648) te požup bratovština Sv. Izidora (1628), Gospe Karmelske (1629), Sv. Marije di Neresi (1633), Tijela Kristova (1640) i Ružarija (1641). *Jakov* Jurjev (19. XII. 1649 – 16. II. 1732; u Vijeće ušao 1668) bio je nadzornik sajma (1669, 1701), član uprave fontika (1669, 1676, 1698) i sudac (1670, 1694, 1703). Spominje se kao zakupac pašnjaka u predjelu Sv. Petra »di mezzavia« (1675) te prikupljač poreza od zakupnika općinskih pašnjaka Sv. Vida (1678) i Sv. Blaža (1685). Natjecao se za soprakomita (1685) te bio prokurator samostana Sv. Petra (1686, 1689, 1690, 1695, 1698), a zabilježen je i kao jamac (1688, 1702). Dvapat je odbio službu oporezivača ugovora (1689, 1702), bio je izvanrednim članom magistrata za zdravstvo (1690), fontikarom (1697), revizorom općinskih dobara (1701; iste godine spominje se i dužnikom fontika). Biran je za poslanika u Veneciju (1702, 1709) kako bi ishodio naknadu šteta koje su pučanstvu od početka stoljeća opetovano nanosile posade mletačkih galija te za požupa bratovština Tijela Kristova (1671, 1706, 1707), Ružarija (1696, 1708), Gospe Karmelske (1703) i Duša u čistilištu (1704).

Zapisnici Vijeća registriraju u XVI. i XVII. st. i pučki, vjerojatno nezakoniti, ogranak obitelji. Njegovi se pripadnici u izvorima najčešće razlikuju pridjevkom *Toschin* i pojavljuju se isključivo u pučanima dostupnim službama. Vjerojatno tomu ogranku pripada *Jakov* koji se 1564. obvezao uz naknadu brinuti o gradskoj uri i urediti je tako da zvoni. Kroz pet generacija spominje se u radu Vijeća nekoliko *Colombisa* pučana. Najviše je zastupljen *Jakov* *Colombis* detto *Toschin*: fontikar (1623, 1645, 1648, 1652, 1655, 1657), kamerlengo (1626, 1644, 1653, 1658), član magistrata za zdravstvo (1633, 1639, 1643, 1650), prokurator pučana (tri istaknuta predstavnika pučana od dvanaest koji su birani u Vijeće na šest mjeseci; 1643–45, 1647, 1649–50, 1653, 1655, 1658), oporezivač ugovora (1646) i prodaje vina (1651), nadzornik radova u luci (1653) i član uprave fontika (1654). U izvorima se još spominje kao krsni kum (1621), pri krštenjima djece mu (rođ. 1622, 1624, 1628, 1630, 1633), kao jamac (1641, 1656) i požup nekih bratovština (1649, 1655). U drugoj polovini XVII. st. *Colombisi* pučani često se spominju kao zakupci lošega imovnog statusa, uz plemićke grane vežu ih samo povremena kumstva, a vijest iz 1683. govori da su (bar tada) živjeli izvan grada u predjelu Zagrad. Kako se nakon 1699. ne spominju, pretpostaviti je da su u XVIII. st. izumrli.

Najstarije Matice creske župne crkve (objavio N. Lemessi) otkrivaju iznimno velik broj imena muških *Colombisa* koji evidentno nisu doživjeli zrelu dob, a posebice su dragocjene kada je riječ o ženama koje se u izvorima nerazmjerno malo susreću. Djevojke iz kuća *Colombisa* udavale su se ponajviše u druge creske plemićke obitelji [poglavito *Bokinić* (*Bokina*, *Bochina*), *Antoniazzo* i dr.] ali i za zanimljive i poduzetne došljake. Tako, primjerice, dvije kćeri *Jakova* *Jurjevog* (umro 1618): *Diana* (rođ. 28. XII. 1588; suprug ljekarnik *Ivan* *Marija* *Gropo*) i *Katarina* (rođ. 30. VIII. 1596; suprug *Ivan* *Marija* *Planteda*, također *ljekarnik*). Muški pripadnici obitelji bili su ponešto ograničeniji u izboru. Ženili su uglavnom kćeri creskih i osorskih plemića [*Bokinić*, *Draža*, *Antoniazzo*, *Petris* (*Petrić*), *Petris* *Dragonja* i dr.], no ponekad i pučanke (*Carvin*, *Adrario*, *Filinić* i dr.). Osim talijaniziranih vlastitih imena *Colombisa* plemića, Matice iznimno bilježe i hrvatska. Tako npr. *Barica* (*Barizza*, rođ. 24. III. 1601), kći *Frane*, i *Barica* *Antonijeva*, udana 1607. *Antoniazzo*. *Jakov* *Jakovljević* (umro 1778), koji je obnašao više općinskih službi, (1770. sudac), bio je jedan od informatora i domaćina *A. Fortisa* prigodom njegova boravka na Cresu (1770). Spominjući njegovo imanje »a *S. Pietro di Mezzavia*« *Fortis* ga navodi pokretačem boljega gospodarenja u inače

prilično sumorno ocrtanim gospodarskim prilikama onodobnoga Cresa. *Stjepanu* (Stefano) Jakovljevu (umro 1787), višeput sucu (1769, 1774, 1776, 1778, 1783) Vijeće je odobrilo molbu (1787) za postavljanje tunolovke u uvali Podossogi (Vela draga Podosoji). Često se spominje u zapisnicima Vijeća, kao i sin mu *Juraj* (12. X. 1759 – 6. X. 1784), u Vijeće primljen 1778, sudac (1782) i javni bilježnik (1783–84). *Petar* (Pietro) Nikolin (u zapisnicima Vijeća 1770–1801) najčešće je zabilježen kao mjeritelj žita (rassadori delle biade; 1782, 1784, 1786, 1788, 1790, 1792, 1794, 1796, 1799, 1801). U literaturi se spominje i *Jakov Stjepanov*, »artista« koji se školovao na padovanskome Sveučilištu (1778–79). Nešto ranije (1764–67) djelovao je još jedan notar Colombis. U ovome razdoblju djeluju i apostolski protonotar *Juraj Jakovljević* (1787. zakupnik pašnjaka u predjelu Sv. Petra »di mezzavia«, možda istovjetan s jednim od vođa »pobunjenika« protiv Francuza 1809), kanonik *Jakov* (1793) te *Antonij*, župnički pomoćnik (1788), kapelan Sv. Blaža i Sv. Lovre (1793) i osorski natpop (arhiprezbiter; 1801).

Žal za Venecijom nakon njezina sloma 1797. postat će svojevrsnom odrednicom obiteljske povijesti idućih razdoblja. Utirući otad put potpunom potalijančenju potomaka u XIX. st. Colombisi su, iako bez austrijske potvrde plemstva, bili i dalje vrlo aktivni u općinskoj upravi. Prema iscrpnome izvješću općinskih čelnika, među kojima i *Antonija Marije* (rođ. 8. VIII. 1767) kao agenta, upućenom Dvorskoj komisiji u Zadar 1802, koje uz priloženu tabelu creskoga plemstva daje snimku općinskog ustroja (objavio S. Petris), u Cresu živi pet plemićkih obitelji Colombis (brojem drugi, nakon dominirajućih dvadeset različitih obitelji Petris). Obitelj *Frane* pok. Petra (u zapisnicima Vijeća 1770–1805) nižega je ekonomskoga i društvenoga statusa (»fa l' agricoltore«; malo posjeda samo u gradu), dok ostale pripadaju najvećoj grupi creskih plemića koja uživa posjede u gradu i po otoku (»vive civilmente«). Frane i Petar, iako vrlo aktivni u Vijeću, nikada nisu u najčasnijim službama, a različit status očevidan je i iz titulacije: u izvorima oni su isključivo »domino« dok su ostali creski plemići redovito »nobil signor«. Među Franinim službama posebice je učestala blagajnička (1773, 1776, 1782, 1787, 1789, 1792, 1795, 1800, 1805), a višeput je bio požupom Skrbništva za siromahe (1796, 1801–02, 1804–05; Parte de Poveri – ubožnička blagajna odnosno javna dobrotvornost). Nosilac drugoga domaćinstva jest *Stjepan* pok. Stjepana (prvorodeni mu je sin *Libero*), a trećeg *Antonij Jakov* pok. Jakova (u izvorima 1761–1806). Posljednji se spominje kao sudac (1773, 1780, 1786, 1788), prokurator samostana Sv. Petra (1782, 1785, 1801–02) i povjerenik za izbor gradskoga učitelja (1795). Četvrto je domaćinstvo *Jakova* pok. Jakova (Giacometto, Giacomini; u izvorima 1770–1809), vrlo aktivnog u općinskim službama. Među ostalim, bio je javni bilježnik (1779), sudac (1785, 1790, 1793, 1803) i revizor općinskih dobara (1784, 1804–06). Znatno je njegovo poslovanje s Općinom: godine 1791. dobio je u vječni livel »fondo« u Cresu na rivi, a čest je molitelj odnosno zakupnik uvala za tunolov (1774. Miračine, 1783. Koromačna, 1787. Vela draga Podosoji, 1805. Slatine i Tiha). U izvješću uhode providuru V. Dandolu (1809) navodi se među protivnicima francuskih vlasti. *Antonij Marija* pok. Stjepana (primljen u Vijeće 1791) spominje se kao sudac (1792, 1795, 1799, 1801, 1804), revizor općinskih dobara (1793, 1802–03), arhivist (1794–1802), sajmeni sudac (1795), fontikar (1796, 1806), nadzornik rada Vijeća (1796, 1799, 1801–02), oporezivač ugovora (1797), nadzornik gospodarenja šumskim fondom (1797), pisar Skrbništva za siromahe (1798, 1803–05), općinski pisar (1802–03), član magistrata za zdravstvo (1805–06) i prokurator samostana

Sv. Petra (1802). Jedan od dvojice Antonija bio je suvlasnikom četvrtine kuće i polovice postrojenja uljare samostana Sv. Frane (1802. samostan ga isplatio s 2700 lira). Zanimljivo je da se i *Jakov Jakovljević* (primljen u Vijeće 1805) spominje među protivnicima Francuza u nemirima 1809, iako je za francuske uprave bio tajnik vladina povjerenika C. da Rive (1807–10) i »segretario del maire« (1811–13). Spominje se i u nekim općinskim službama. Tako je, primjerice, sudac (1806) i član magistrata za prehranu (1851–53). Godine 1851. navodi se među prisežnicima suda Istarskog okružja u Rovinju. U izborima za općinsko Vijeće 1850. spominje se *Ivan*, možda istovjetan s onim koji je iselio iz Cresa i bio učiteljem u blizini Venecije (Piove di Sacco, 1866). Odvjetnik *Giuseppe* (1791 – 10. VI. 1870; završio studij u Padovi 1812) uz ostalo je bio općinski vijećnik (1846, 1848, 1850, 1855, 1861) i revizor financijskoga poslovanja (1847, 1855). God. 1850. Općina potvrđuje da je jedan od najvećih posjednika, pa stoga može dolično uzdržavati sina *Jurja* na sveučilištu u Padovi. Prema popisima upućenim poreznom uredu (1852, 1853), jedan je od krupnijih creskih poreznih obveznika. *Francesco* pok. Frane spominje se kao član magistrata za prehranu (1849–53). Obrazovanjem pravnik, školovan u Veneciji i Padovi gdje je završio studij prava 1848, a zvanjem odvjetnik, *Francesco* pok. Josipa (1822–90) bio je općinski vijećnik (1848, 1867, 1876–80, 1887–89) i načelnik (1864–65, 1867; izbor iz 1872. nije prihvatio). Spominje se u upravi creskoga Kazina (Società del Casino; 1865), u odboru za izradu Statuta glazbene škole (1872) i kao predlagatelj popločenja trga venecijanskim mramorom (1872). God. 1870, uz Općinu Cres, uložio je protest protiv izbora hrvatskih zastupnika F. Feretića i A. Bogovića u Istarski sabor u kuriji vanjskih općina kotara Lošinj, temeljem kojega je Sabor poništio izbor (iduće su godine ipak izabrani isti). Ostavio je rukopis o povijesti Cresa i Lošinja pun prezira prema austrijskim vlastima te Nijemcima i Slavenima uopće. Komentator rukopisa (S. Mitis), iako kritičan spram stilsko-sadržajne vrijednosti, oduševljeno ističe Francesca kao uzor onodobna talijanstva naših strana. *Antonio* pok. Antonija bio je općinskim vijećnikom (1850, 1876–97; prisjednik Vijeća 1867. i 1870), članom uprave Kazina (1870), odbora za nadzor šumskoga fonda (1870), lokalnoga školskog vijeća (1871, 1888) i jednim od ravnatelja muzičke škole (1880). U izvorima se spominje karnevalski ples priređen u njegovoj kući na trgu 1854. Godine 1861. gradi neki lokal za javnu upotrebu, vjerojatno ljekarnu. Naime, 1860. završio je studij farmacije u Padovi, a 1874. od Okružnoga poglavarstva ishodio je dozvolu za otvaranje ljekarne. Kao posjednik, godine 1871. izabran je u općinsko izaslanstvo na gospodarsku izložbu u Trstu. Dječaka *Antonija* Antonijeva 1851. neki ribari iz Chioggie spasili su od utapanja. *Giandomenico* Josipov također je završio studij farmacije u Padovi (1850). Zabilježen je općinskim vijećnikom (1861, 1862, 1864, 1872) i krsnim kumom (1875), a jedan *Juraj* učenikom riječke Gimnazije (1873). *Ivan* (rod. 24. IV. 1784, svećenik od 1807) je bio župnik u Lubenicama (1839–40, vjerojatno i duže). Obojica učenika škole creskih konventualaca (spominju se takvima 1863–64) *Mihovil* (Michael, Michele; 29. IX. 1848 – 12. XII. 1913) i *Ivan* (Giovanni; 5. IV. 1850 – 12. III. 1901) kasnije su bili svećenici. *Mihovil*, učenik gimnazije u Portogruaru (1869) i svećenik od 1875, spominje se pomoćnikom administratora u Belom (1878) i administratorom u Punti Križa (1900), no uglavnom nije bio među redovitim dušobrižnicima, već je mirovao u Cresu (tako 1887–88, 1890, 1898, 1901). Od 1902. navodi se među umirovljenim creskim svećenicima. *Ivan* (svećenik od 1873) je bio kapelanom u Nerezinama (1878), pomoćnikom (cooperatore) creskoga (1887–88, 1890) i krčkoga (1897) kaptola i administratorom Vrane (1898–1901),

a spominje se i među donatorima gradske biblioteke Moise-Buničić. Vjerojatno je on nekoć bio vlasnikom tiskanoga obrednog priručnika s napucima svećeniku o pripravi bolesnika za dobru smrt (*Il Ministro degl' infermi...*, Venetiis, 1765; danas u Creskome muzeju). Pretpostavlja se (S. Težak) da je ujedno bio i autorom rukopisnoga dodatka u priručniku od 76 stranica pisanoga većim dijelom creskom čakavštinom. Među rijetkim članovima obitelji koji su se okušali u brodarstvu bio je kapetan *Francesco* Antonijev, jedan od suvlasnika (1875–88. petine, od 1888. polovine) tonažom najvećega creskog jedrenjaka duge plovidbe, barka »Giusto«. Više od petnaest godina zapovijedao je i drugim jedrenjacima duge plovidbe (brigantini »Giusto P.« i »Pace P.«), a poslije je bio dugogodišnjim agentom creskoga područnog ureda austrijskoga klasifikacijskog zavoda »Veritas« (sjedište u Trstu). Bio je i općinski vijećnik (1884–87, 1893–1900, 1908–09, 1911–18), odnosno prisjednik Vijeća (1901, 1903, 1910). Drugi *Francesco* bio je učenikom koparske Gimnazije (1901–05). Između 1887. i 1912. spominje se i liječnik *Giorgio* pok. *Francesca*. Uz liječničku službu (dokumentirano 1887–1909), bio je vijećnikom i prisjednikom Vijeća (1890–93, 1895–1907, 1890, 1894) te članom školskoga vijeća (1906, 1912).

Odavno zaboravivši hrvatske korijene i osjećajući talijanski, Colombisi su redom pozdravili talijansku okupaciju 1918. Tako su se u Odboru za pozdrav domovine (Comitato nazionale italiano per la salute della patria) osnovanom 31. X. 1918 (negdje 2. XI) našli kapetan *Antonio, Nicola* (Nicolò), *Giusto* i odvjetnik *Giuseppe* (Josip, umro u travnju 1932). *Antonio* je vjerojatno isti s mladićem koji je 1870. bio ozlijeđen u brodolomu pulake »Germana« blizu rta Rosetta u sjevernoj Africi (danas Rashid) i zamjenikom općinskih vijećnika iz 1887 (otac *Giacomo*). *Nicola* (vjerojatno sin *Antonija* pok. *Antonija*) je bio ljekarnik (i njegov sin *Manlio* studirao je farmaciju u Padovi 1925–28), a *Giusto* Antonijev trgovac. Zadnji se spominje i općinskim vijećnikom (1908–18), koji je kao predsjednik creskog ogranka društva »Lega nazionale« za I. svjetskog rata bio u progonstvu, radeći neko vrijeme u ljevaonici u Marburgu. Političkom aktivnošću posebice se izdvaja *Giuseppe* pok. *Giorgija*, predsjednik talijanaškoga Kazina u Cresu (1918), postavljen 12. XI. 1918. za kotarskoga suca na mjesto svrgnutoga Konstantina Marušića, tada predsjednika Mjesnog odbora Narodnoga vijeća. Poslije se spominje u izaslanstvima u Trst (1918) i D'Annunziju (1919), kao općinski podnačelnik (1920–23) i načelnik (1932). Bio je vlasnikom velikog posjeda Sv. Petar na području Belog (uglavnom šume i pašnjaci, nešto oranica). Za I. svjetskog rata u progonstvu je bio i ljekarnik *Emanuele*, vjerojatno isti s voditeljem ljekarne »Al Redentore« u Malom Lošinj. Njegov sin *Giovanni* završio je studij farmacije u Padovi (1933), a možda je isti s nastavnikom u pomorskoj školi u Lošinj (1939–42). U Lošinj se još spominje *Giacomo*, viši poštanski službenik (1925), možda isti s *Giacomom* koji se u Cresu natjecao za mjesto općinskoga tajnika (1908). Lingvist i filolog *Antonio* (Cres, 10. III. 1904 – Gorica, 1. IV. 1991, sin *Nicole*) studirao je na Filozofskome fakultetu padovanskoga Sveučilišta (1923–28) pri kojem je diplomirao i bibliotekarstvo (1938) te pohađao povijesno-filološku školu u Veneciji (1938–39). Javio se kraćim člankom u *Zborniku iz dubrovačke prošlosti* u čast Milanu Rešetar (1931), a tridesetih godina bavio se jezičnim istraživanjima na Cresu, objavivši rezultate rada u filološkom periodiku *Archivum Romanicum* (Firenca, 1937). Talijanska literatura navodi ga ravnateljem Pokrajinske biblioteke u Puli (za II. svjetskog rata, vjerojatno i prije). Izbjegavši u Italiju, nakratko je bio ravnateljem biblioteke u Mantovi te, do

umirovljenja, biblioteke u Salernu. Nakon rata surađivao je (uglavnom nekrolozi i recenzije) u periodicima *Pagine istriane* (1950, 1953) i *Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria* (1949, 1970), a bio je i vanjskim dopisnim članom izdavačkoga vijeća periodika *Archivio Veneto* (od 1942).

Poseban odsječak obiteljske povijesti veza je Colombisa sa samostanom Sv. Petra creskih benediktinka, u koji je stupilo više pripadnica obitelji: *Ivana* (Zuanna; zavjetovala se 24. X. 1658), *Antonija* (Antonia; zavjetovala se 15. III. 1692), *Lucijeta* (Lucietta; zavjetovala se 13. IX. 1714), *Paulina Magdalena* (Paolina Maddalena; 1771), *Agata Serafina* (14. XI. 1784), *Tereza* (16. XI. 1800) i *Kolombina* (nije poznato kada je živjela). Opaticama su bile *Elizabeta* (1798–1800, 1807–09, 1819–21) i *Marija Kristina* (zavjetovala se 15. IX. 1868; opatica 1894–97, 1904–05, 1910–16). Najpoznatija pripadnica obitelji svakako je *Giacoma Giorgia* (Jakobina Đorđa; 28. XII. 1735 – 28. VI. 1801), redovnica umrla na glasu svetosti. Kći *Jakova* pok. Jurja (umro 4. VII. 1754) i Elizabete rođ. Petris, krsnim imenom Elisabetta Maria Innocentina, zavjetovala se 17. XI. 1755, provevši ostatak života u samostanu Sv. Petra kojem je dvaput bila i opaticom (1780–82, 1786–88). Već za života pripisivane su joj nadnaravne sposobnosti pa tako i različita ozdravljenja nakon smrti. U razdoblju 1780–89. pisala je svoje uspomene (*Memorie*) koje su bile glavnim izvorom kasnijih rukopisnih i tiskanih radova o njoj. Sahranjena je u samostanskoj crkvi u kapeli Sv. Benedikta. Nakon smrti u Biskupiji je bio pokrenut i kanonski proces ali bez rezultata, a svi procesni spisi bili su pohranjeni u biskupijskom arhivu odakle su kasnije, tijekom XIX. st. promijenivši više vlasnika, dijelom dospjeli u samostan. Značajna je i veza obitelji s drugim creskim samostanom, Sv. Frane franjevac konventualaca, u čijim se inventarima iz XVI. st. višeput spominje oltar Colombisa (1551, 1557, 1563). God. 1862, s drugim creskim obiteljima, Colombisi hvale rad fratara koji unatoč teškim životnim uvjetima podučavaju njihove sinove. Colombisi se navode utemeljiteljima i danas postojeće crkvice Sv. Uršule zvane i Sv. Marije Magdalene u Cresu. Imali su više kuća i vrtova u gradu (u XIX. st. spominje se i njihov ribnjak), a još na početku XX. st. gradom su kružile priče o skrivenu blagu u jednoj od njihovih kuća.

Iako se pokoji Colombis može pronaći u Cresu i nakon 1946, optirajući tijekom i nakon rata za Italiju uglavnom su tamo i odselili pa ih danas u Cresu nema. Potomci nekih ogranaka žive i danas u Italiji. Neki članovi obitelji iseljavali su se tijekom stoljeća u druge hrvatske krajeve, no zbog drugih obitelji slična prezimena (primjerice Colombani u Piranu i Imotskom) često je nemoguće pouzdano utvrditi creski korijen. Za *Giuseppa* (Josip) Colombisa, vološčansko-opatijskoga bilježnika (1927–47), možda istovjetnog s pravnikom koji je diplomirao u Padovi 1919, već je pouzdano da je podrijetlom iz Cresa, a posebice za ogranak obitelji koji se početkom XIX. st. doselio na Brač. Vjerojatno se tamo prvi doselio *Antonio*, koji se kao ljekarnik (diplomirao u Padovi 1824) spominje u Supetru (1836, 1846). Obitelj se u drugoj polovini XIX. st. na Braču isticala među aneksionistima zaslužnim za ponarođenje općina, a posebice odvjetnik *Antun* (Ante, Antonio; vjerojatno sin Antonija), zastupnik Narodne hrvatske stranke u Dalmatinskome saboru (1895–1901) i načelnik Supetra (1903), čijom se smrću oko 1930. i ugasio ogranak. Za creske pučane Golub (XVI–XVII. st.), odnosno Gollob (XIX–XX. st.) i doseljenike iz Venecije Colombo (isključivi oblik prezimena; u izvorima 1673–1758) nije moguće utvrditi vezu s Colombisima. Dokumenti o obitelji pohranjeni su uglavnom u Povijesnom arhivu u Rijeci (posebice fond Općinsko poglavarstvo Cres i zbirka Matične knjige), Arhivu Osorske biskupije (pravni sljednik Krčka biskupija) u Krku te Arhivu samostana franjevaca konventualaca u Cresu.

LITERATURA

FERRICOLI

- Statuto di Cherso ed Ossero*. Venetiis appreso Gio. Antonio Giuliani 1640, 281.
- D. Farlati, *Illyricum sacrum*, 5. Venetiis 1775, 221–222.
- S. Mitis, *Ancora Collane Drasio e i Fericoli di Cherso*. Scintille, 4(1890) 1 (4. I), str. 2–4.
- S. Petris, *Spoglio dei Libri Consigli della città di Cherso*, 1. Capodistria 1892, str. LXXIII–LXXIV, 117, 120–126, 131.
- S. Petris, *L'archivio della Comunità di Ossero*. Programma dell' I. R. Ginnasio Superiore di Capodistria, 1894, str. 31; 1895, str. 9, 23, 26–27.
- A. Costa, *Studenti foro iuliansi orientali, triestini ed istriani all' Università di Padova*. Archeografo Triestino, NS 20(1894–1895) str. 377, 379–381; 21(1896–1897) str. 244.
- I. Kobler, *Memorie per la storia della liburnica città di Fiume*, 1. Fiume 1896, 115, 118–119.
- S. Petris, *Spoglio dei Libri consigli della città di Cherso*, 2. Programma dell' I. R. Ginnasio Superiore di Capodistria, 1897, str. 14–15, 17–19, 25, 27, 29–30, 32, 36, 41.
- S. Petris, *Spoglio dei »Libri Consigli« della città di Cherso (vol. II°) e sei lettere inedite di Francesco Patrizio*. Ibid., 1902, 9–18, 12–13, 15–16, 18, 21–22, 24–25, 27.
- A. Cella, *I due Lussini sullo scorcio del sec. XVII attraverso gli atti di un notaio*. Pagine istriane (Capodistria), 8(1910) 2/3, str. 40–41.
- I. Mitis, *Avanzi di scultura veneziana a Cherso*. Ibid., 9(1911) 6/7, str. 140; 10(1912) 1/2, str. 18–19.
- S. Mitis, *Le partecipazione di Cherso-Ossero alla civiltà italiana*. Archeografo Triestino, ser. III, 14 (1927–1928) str. 67, 74, 105.
- G. Viezzoli, *La Compagnia di Gesù a Fiume (1627–1773)*. Fiume, 9(1931) str. 216–217.
- S. Mitis, *Cherso ed Ossero sotto la Serenissima*. Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria, 49 (1932) 44, str. 83, 98, 168–169, 171, 190.
- A. Benedetti, *Contributo al blasonario Giuliano*, 4. Collegio araldico (Roma), 15 (1937) str. 6.
- I. Beuc, *Osorska komuna u pravnopovjesnom svjetlu*. Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci, 1 (1953) str. 101.
- Inventar arhiva općine Osor – Serija II. (1459–1945)*. Ibid., str. 290, 292–293, 298, 307.
- M. D. Grmek, *Hrvati i Sveučilište u Padovi*. Ljetopis JAZU, 1957, 62, str. 342, 344.
- G. Novak, *Vis*, 1. Zagreb 1961, 156, 159–160.
- I. Ostojić, *Benediktinci u Hrvatskoj*, 3. Split 1965.
- A. Orlini, *Il Monastero delle Benedettine di San Pietro di Cherso e ristampa della Vita della Ven. Giacoma Giorgia Colombis scritta dall' Abate Giovanni Moise*. Roma 1968, 31, 40, 42.
- G. Bigoni, *L'archivio conventuale di S. Francesco di Cherso in Istria. Inventario (1387–1948)*. (Firenze) 1973, 126, 240, 245, 253.
- M. Bertoša, *Pučanstvo Labina u Vlačičevo doba (s priložima labinskoj onomastici XVI i XVII stoljeća)*. Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu, 20 (1975–1976) str. 132.
- N. Lemessi, *Note storiche geografiche artistiche sull' isola di Cherso*, 1–3. Roma 1979; 4. Roma 1980, str. 61, passim, 290, 342, 365, 414; 5. Roma 1980, str. 163, 194, 437, 440, 442–444, 458, 468.
- M. Bertoša, *Socijalni sukob ili farsa? Jedan događaj u Cresu godine 1718*. Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu, 25(1982) str. 307, 312.
- J. Jurić i M. Korade, *Iz građe o Ilirskom kolegiju u Loretu*, 2. Vrela i prinosi, 14 (1983) str. 174.
- E. Imamović, *Otoci Cres i Lošinj od ranog srednjeg vijeka do konca XVIII stoljeća*. Mali Lošinj 1987, 78, 151–152.
- M. Vanino, *Isusovci i hrvatski narod*, 2. Zagreb 1987.
- J. Jelinčić, *Regesti Druge knjige zapisnika sjednica Vijeća Labinske komune (1648–1656) i zapisnika sjednica labinskog Kolegija za žito (1639–1656)*. Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu, 30 (1988) str. 289.
- J. Ćus-Rukonić, *Heraldički Cres*. Cres 1989, 10, 14, 21, 30.
- M. P. Ghezzi, *I Dalmati all' Università di Padova dagli atti dei gradi accademici 1601–1800*. Atti e memorie della Società dalmata di storia patria (Venezia), 21 (1992) str. 44, 46, 50, 90.

GOLUBIĆ (*Colombis*)

- Statuto di Cherso ed Ossero*. Venetiis appresso Gio. Antonio Giuliani 1640, 103, 119–120, 167, 171, 201, 208, 216, 256, 345.
- A. Fortis, *Saggio d'osservazioni sopra l'isola di Cherso ed Ossero*. Venezia 1771, 43, 64, 84.
- D. Farlati, *Illyricum sacrum*, 5. Venetiis 1775, 207, 210.
- Almanacco della Dalmazia per l'anno 1836*. Zara (s.a.), str. 211.
- Schematismo della Diocesi di Veglia per l'anno 1839*. Fiume, str. 11; 1840, str. 15, 24.
- Manuale provinciale della Dalmazia pell'anno 1846*. Zara (s.a.).
- I. Kukuljević Sakcinski, *Marko Marulić i njegova doba* (u: *Pjesme Marka Marulića*. Stari pisci hrvatski, 1, Zagreb 1869, str. X).
- G. Moise, *Vita della serva di Dio suor Giacoma Giorgia Colombis religiosa benedettina del monastero di San Pietro Apostolo vicino a Cherso*. Modena 1871.
- Status personalis et localis dioecesis veglensis pro anno 1872*. Rubini, str. 22, 25; 1878. Segniae, str. 16–18, 25; 1887. Tergeste, str. 32, 44, 51; 1888. Tergeste, str. 32, 44, 51; 1890. Tergeste, str. 32, 44, 50, 52; 1898. Tergeste, str. 35, 44, 50–51; 1900. Veglae, str. 30, 35, 50–51; 1901. Veglae, str. 44, 50–51, 55; 1902. Veglae, str. 44, 50–51; 1904. Veglae, str. 44, 51–52; 1905. Veglae, str. 45, 51–52; 1935. Krk, str. 51.
- C. G. F. Heyer von Rosenfeld, *Der Adel des Königreichs Dalmatien*. Nürnberg 1873, str. VII, 70.
- Š. Ljubić, *Commissiones et relationes venetae*, 2. Zagrabiae 1877.
- Š. Ljubić, *Borba za glagoljicu na Lošinj*. Rad JAZU, 1881, 57, str. 186.
- I. Milčetić, *Arkeologično-istorične crtice s hrvatskih otoka*. *Viestnik hrvatskoga Arkeologičkoga društva*, 6(1884) 4, str. 109.
- P. Stancovich, *Biografia degli uomini distinti dell' Istria*. Capodistria 1888², 458.
- A. Marsich (D. A. M.), *Notizie tutt' ora inedite risguardanti la città e l'isola di Cherso*. *La Provincia dell' Istria* (Capodistria), 23(1889) 3, str. 21.
- S. Mitis, *Frammenti di storia liburnica*. Zara 1890, 16, 18, 30, 33, 44.
- M. Tamaro, *Di un grammatico istriano Giovanni Moise*. *Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria*, 7(1890) 6, str. 135–137.
- S. Petris, *Spoglio dei Libri Consigli della città di Cherso*, 1. Capodistria 1892, str. XI, XX, XLIII–XLIV, LVIII, LXXVI, 1–2, 4, 8–10, 16, 19, 30, 55, 76–77, 81, 121, 123, 125–132.
- S. Petris, *Spoglio dei Libri consigli della città di Cherso*, 2. Programma dell' I. R. Ginnasio Superiore di Capodistria, 1897, str. 3, 9, 12–15, 20–22, 38, 40–41.
- F. Salata, *L'antica diocesi di Ossero e la liturgia slava*. Pola 1897, 57, 141.
- S. Mitis, *Note storiche sull' isola di Cherso*. *Rivista dalmatica*, 1(1899) 1, str. 163; 1(1899) 2, str. 53.
- S. Mitis, *La Signoria Francese nell' isola di Cherso* (p.o. iz Programma del ginnasio reale-provinciale in Pisino, Parenzo 1900, 13, 31, 40).
- S. Mitis, *L'isola di Cherso dalla pace di Campofornio a quella di Presburgo*. *Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria*, 17(1900) 16, str. 348–349.
- Elenco degli scolari*. Programma dell' I. R. Ginnasio Superiore di Capodistria, 1902, str. 61; 1903, str. 68; 1905, str. 68.
- S. Petris, *Spoglio dei »Libri Consigli« della città di Cherso (vol. II°) e sei lettere inedite di Francesco Patrizio*. *Ibid.*, 1902, str. 11, 14, 18–19, 22, 24.
- K. Jireček, *Die Romanen in den Städten Dalmatiens während des Mittelalters*, 3. Wien 1904, 19.
- S. P., *Dal Quarnero*. *Pagine istriane* (Capodistria), 1(1903–1904) 5, str. 121–122.
- S. Petris, *L'archivio della comunità di Cherso (saggio di regesto)*. Programma dell' I. R. Ginnasio Superiore di Capodistria, 1904, str. 5–6, 16, 18.
- F. Babudri, *Di alcune credenze e costumi della città di Cherso*. *Pagine istriane*, 3(1905) 4–5, str. 96.
- S. Ivančić, *Povjestne crte o samostanskom III Redu sv. O. Franje po Dalmaciji, Kvarneru i Istri i poraba glagoljice u istoj redodržavi*. Zadar 1910, 31, 164, 222–223, 234, 240–241; 23, 33–34.

- I. Mitis, *Avanzi di scultura veneziana a Cherso*. Pagine istriane, 9(1911) 6–7, str. 143; 10(1912) 1–2, str. 19–20.
- A. N., *Budjenje narodne sviesti na Braču*. Jubilarni broj Narodnog lista (Il Nazionale) 1862–1912, 1. III. 1912, str. 79.
- S. Mitis, *Alcuni documenti dell' Archivio Capitanale di Pisino (1810–1860)*. Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria, 40(1923) 34, str. 287.
- S. Mitis, *Il manoscritto dell' avv. Francesco Colombis sulle vicende storiche delle isole del Quarnero*. Pagine istriane, 14(1923) 6, str. 202–209.
- S. Mitis, *Nobili veneziani e nobili austriaci nell'isola di Cherso*. Ibid., 14(1923) 3, str. 114.
- S. Mitis, *Ancora della famiglia Drasio (Drasa) e specialmente del sopracomito Collane*. La Rivista Dalmatica, 8(1925) 1, str. 12, 15.
- S. Mitis, *Storia dell' isola di Cherso-Ossero dal 476 al 1409*. Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria, 42(1925) 37, str. 95, 148, 210–213, 216–219, 224–226, 230.
- S. Mitis, *Tre documenti medioevali di Cherso-Ossero*. Atti e memorie della Società dalmata di storia patria, 1(1926), str. 176.
- I. Rubić, *Naša međa prema Italiji*. Split 1926, 27.
- S. Mitis, *La partecipazione di Cherso-Ossero alla civiltà italiana*. Archeografo Triestino, ser. III, 14(1927–1928).
- S. Mitis, *Alcuni reggitori di Cherso-Ossero dal 476 all' annessione dell' isola alla Madrepatria* (p. o. iz Archeografo Triestino, vol. del centenario (1929–1930). Trieste 1930, str. 25, 29, 44, 46, 53, 55–57, 60, 66, 86–90, 96, 102).
- J. A. Kraljić, *Otok i grad Cres*. Jadranska straža, 10(1932) 3, str. 91.
- S. Mitis, *Cherso ed Ossero sotto la Serenissima*. Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria, 49(1932) 44, str. 91, 117–118, 168, 171, 177–181, 184, 191.
- A. Benedetti, *Vecchia nobiltà giuliana* (p. o. iz Rivista del Collegio Araldico, XI, maggio–luglio, Roma 1933, 3, 12).
- L. Pozzo–Balbi, *L'isola di Cherso*. Roma 1934, 20, 81.
- A. Benedetti, *Contributo al blasonario giuliano* (p. o. iz La Porta Orientale, 5(1935–XIII) 7–8, Trieste 1935, 31).
- A. Benedetti, *Secondo contributo al blasonario giuliano* [Ibid., 6(1936–XIV) 5. Trieste 1936, 3].
- A. Benedetti, *Contributo al blasonario Giuliano (VI)*. P. o. iz Rivista del Collegio Araldico (Roma), 18(1939) 11–12, str. 7.
- Cadastre national de l'Istrie*. Sušak 1946, 276, 291.
- Cherso e Lussino isole del Quarnero*. Trieste 1946, 15, 19.
- A. Jutronić, *Naselja i porijeklo stanovništva na otoku Braču*. Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena, 1950, 34, str. 115.
- V. Štefanić i L. Košuta, *Arhiv bivše osorske biskupije*. Starine, 1951, 43, str. 320, 322.
- F. Barbalčić, *Prvi istarski sabori (1861–1877)*. Rad JAZU, 1954, 300, str. 370.
- B. Krizman, *Grada o italijanskoj okupaciji Rijeke, Istre i Hrvatskog primorja 1918. godine*. Jadranski zbornik, 1956, 1, str. 260.
- N. Lemessi, *Contributi alla storia ecclesiastica di Cherso* (u: Padre Alfonso Orlini Istriano di Cherso, zbornik. Padova 1959, 167, 175–176).
- A. Tentor, *Otok Cres*. Turizam, 7(1959) 4–5, str. 28.
- S. Cella, *Piccola enciclopedia giuliana e dalmata*. Gorizia 1962.
- A. Orlini, *Cherso*. Trieste (1963), 200, 219–220, 230, 238, 240, 249, 260.
- I. Ostojić, *Benediktinci u Hrvatskoj*. 2–3. Split 1964–1965.
- A. Orlini, *Santa Maria Maggiore collegiata della città di Cherso*. Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria (Trieste), 1965, 65, str. 123, 125.
- A. Orlini, *Chiesa e convento di S. Francesco a Cherso della prima epoca francescana dei frati minori conventuali e due suoi grandi figli*. Padova 1966, 16.

- A. Orlini, *Il Monastero delle Benedettine di San Pietro di Cherso e ristampa della Vita della Ven. Giacoma Giorgia Colombis scritta dall' Abate Giovanni Moise*. Roma 1968, 28, 31–33, 36, 40, 42–44, 47–102.
- J. Vlahović, *Osorska biskupija*. Rijeka (s.a.).
- J. Vlahović, *Le comunità di Cherso e Ossero*. Rijeka (1968), 42.
- D. Vrsalović, *Povijest otoka Brača*. Brački zbornik, 1968, 6, str. 350–351.
- D. Foretić, *Borba za ponarođivanje općina u Dalmaciji (1865–1900)* (u: Hrvatski narodni preporod u Dalmaciji i Istri. Zbornik. Zagreb 1969, 157).
- R. Barbalčić, *Razvojni putevi brodarstva Cresa tokom XIX. stoljeća*. Otočki ljetopis, 1973, 1, str. 131, 137.
- G. Bigoni, *L'archivio conventuale di S. Francesco di Cherso in Istria. Inventario (1387–1948)*. (Firenze) 1973, 75, 88, 91, 94–95, 115, 157–158, 240, 245, 247, 260.
- P. Strčić, *Nekoliko vijesti o talijanskoj okupaciji Lošinja, Cresa i susjednih otočića 1918. godine*. Otočki ljetopis, 1973, 1, str. 84.
- D. Klen, *Glagoljaš iz Orleca u borbi protiv talijanizacije Cresa (Matej Oršić)*. Ibid., 1975, 2, str. 285.
- F. Medarić, *Počeci radničkog udruživanja u Cresu (prema kazivanju Stjepana Fornarića)*. Ibid., str. 103.
- S. Težak, *Tiskani talijansko-latinski obredni priručnik s rukopisnim hrvatskim proširkom*. Ibid., str. 278–283.
- Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske*. Zagreb 1976.
- E. Imamović, *Povijesno arheološki vodič po Osoru*. Sarajevo 1977, 115, 138.
- I. Perić, *Dalmatinski sabor 1861–1912 (1918) god.* Zadar 1978, 58, 223, 228.
- N. Lemessi, *Note storiche geografiche artistiche sull' isola di Cherso, 1–3*. Roma 1979; 4. Roma 1980, 56, 62–63, 65, 67–71, 75, 79–80, 82, 84–85, 87, 90, 92, 94, 97–99, 101–104, 107, 109–112, 115, 117, 119–120, 122–123, 125–128, 130–131, 134, 136, 138–140, 144, 147, 150–154, 158–161, 163–168, 170–186, 190, 192–197, 199, 204–208, 210–211, 214–216, 218, 222–238, 244–245, 248–252, 254–257, 260, 265, 274, 286–287, 290, 325, 330, 332, 335–336, 339, 342, 344, 352, 354, 360, 368, 374, 379, 385, 390, 392, 407, 414, 421, 430, 432–434, 439, 448, 455–459, 463, 467, 469, 474, 485, 487, 489–490, 496, 501, 505–508, 510, 515–516, 521, 526–527, 529, 535, 538, 541–542, 544–546, 550, 555, 559–566, 573–575, 578, 581–583, 585, 587, 589, 592, 597–599, 601–602, 604–606, 609, 611–612, 614, 616, 632, 638–639, 657, 666; 5. Roma 1980, 14, 68, 150, 155, 165, 167–168, 178–181, 191, 393, 444, 448, 453, 468–469, 473.
- M. Juričić i J. Sokolić, *Učenci i nastavnici lošinske pomorske škole 1855–1980*. Otočki ljetopis, 1980, 3, str. 54.
- Vodič Historijskog arhiva Rijeka*. Pazin–Rijeka 1980.
- V. Dugački, *Lošinj kao klimatsko liječilište u ogledalu turističkih vodiča u vrijeme Ambroza Haračića*. Zbornik radova o prirodoslovcu Ambrozu Haračiću. Zagreb 1981, str. 245.
- N. M. Roščić, *Prilozi za povijest Cresa*. Croatica Christiana Periodica, 5(1981) 7, str. 70.
- N. Stražičić, *Otok Cres*. Otočki ljetopis, 1981, 4, str. 125, 136, 138, 168.
- J. Bratulić, *Alberto Fortis i njegov put po Dalmaciji* (u: A. Fortis: Put po Dalmaciji. Zagreb 1984, str. XIV).
- J. Basioli, *Povlastice i daće od ribolova u Hrvatskom primorju i na Kvarnerskim otocima*. Jadranski zbornik, 1986–1987, 13, str. 103.
- E. Imamović, *Otoci Cres i Lošinj od ranog srednjeg vijeka do konca XVIII stoljeća*. Mali Lošinj 1987.
- J. Čus-Rukonić, *Heraldički Cres*. Cres 1989, uvod (str. 2), 18, 20, 23, 37 i reprodukcije 72, 89, 99, 119, 217.
- G. Duda Marinelli, *Antonio Colombis*. Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria (Trieste), 1990, 90, str. 301.
- F. Velčić, *Djelatnost kulturnih i sličnih društava na Cresu i Lošnju u XIX. stoljeću*. Otočki ljetopis, 1990, 7, str. 30.
- J. Vlahović, *Inventari crkve i samostana Sv. Franje u Cresu u 16. stoljeću*. Croatica Christiana Periodica, 14(1990) 26, str. 68.
- M. Fillini, *Le isole di Cherso e Lussino* (u: L. Parentin: Incontri con l'Istria la sua storia e la sua gente. Trieste 1991).
- F. Semi i V. Tacconi, *Istria e Dalmazia. Uomini e tempi. Dalmazia*. (Udine) 1992, 653.

M. P. Ghezzeo, *I Dalmati all Università di Padova dagli atti dei gradi accademici 1801–1947*. Atti e memorie della Società dalmata di storia patria (Venezia), 22(1993) str. 43, 49, 72, 76, 85, 94, 102, 107, 113–114.

J. Vlahović, *Odlomci iz povijesti grada Cres*. Zagreb 1995, 19, 40, 98–99, 109.

TWO FAMILIES FROM CRES

SUMMARY. The author tries to offer a synthetic view of the historical development of the two families, Ferricioli and Golubić (Colombis), who were on the one hand linked together by the space they shared (the town and island of Cres), and on the other hand divided by the differences in their origin, social status and historic relevance. The Ferriciolis are the early middle class immigrants from Apeninian peninsula, who will gain nobility status only in Osor. On the other side, the Golubićs were the original native nobility and for centuries the elite of Cres: today they are Italians.

The author traces the ambiguities concerning their origin and genealogy, stressing the more prominent individuals, by research into data on education, occupations, family relations, ownership, political attitudes and including even a bizare detail if relevant. The result is an insight into a wide range of occupations and vocations, as well as into a well developed various municipal offices. The article illustrates the mechanisms within which the insular space functioned throughout centuries, reflecting at the same time the wider context of exchanges and disputes that were going on between the two coasts of the Adriatic.